

Fiscoloog

Fiscale controle en eerbiediging privéleven : wat zijn de principes ?

Auteur(s): Stefaan Van Crombrugge

Rechtbank/Hof: Gent

Editie: 1379 p. 9

Datum van uitspraak: 21 januari 2014

Publicatiedatum: 26 maart 2014

Fiscale controle en eerbiediging privéleven : wat zijn de principes ?

In een arrest van 21 januari 2014 zet het hof van beroep te Gent de principes uiteen opdat een fiscale controle in een bedrijfsruimte, inzonderheid wat het nemen van kopies van computerbestanden betreft, geen schending zou uitmaken van het recht op eerbiediging van het privéleven. Het hof leidt deze principes af uit de recente rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens.

Onaangekondigde BTW-controle

In de zaak voor het hof te Gent hadden twee belastingambtenaren onaangekondigd een BTW-controle uitgevoerd op de zetel van een vennootschap. Tijdens deze controle gingen de controleambtenaren, zonder bezwaar vanwege de zaakvoerder, over tot "kopieën van computerbestanden van de aanwezige computers" ('outlookbestanden' - dus e-mailverkeer - van een bediende van de vennootschap en bestanden aangeduid met de voornaam van de zaakvoerder en met 'Company').

Nadien roept de vennootschap wel in dat de kopieën onrechtmatig is gebeurd, onder meer omdat de gekopieerde bestanden ook 'persoonlijke gegevens' zouden bevatten.

Het hof merkt evenwel op dat de computers zich in een "exclusieve beroepsruimte" bevonden (de ruimte waar de vennootschap haar zetel heeft). Bovendien gaat het om computers gebruikt door een "handelsonderneming", wat "een onmiddellijke en vaste band met haar economische activiteit laat vermoeden". "Tegen die achtergrond" zijn "outlookbestanden van een bediende" volgens het hof "niet uitgesloten van het onderzoeksrecht van de BTW-controleagenten" (wat het hof afleidt uit de gecombineerde lezing van de artikelen 60, 61 en 63 WBTW).

Dat de zaakvoerder op de betrokken computer ook gegevens heeft bewaard met betrekking tot zijn "persoonlijke economische activiteiten (eenmanszaak)" heeft volgens het hof evenmin belang : het feit dat de zaakvoerder één computer gebruikt zonder daarbij een onderscheid te maken tussen de bestanden m.b.t. zijn vennootschap en deze m.b.t. zijn eenmanszaak "kan bezwaarlijk de onderzoeksmogelijkheden van de [Administratie] beknotten".

Op basis van de hiervoor genoemde wetsbepalingen meent het hof dat de

controleambtenaren ook gerechtigd waren, tegen ontvangstbewijs, een kopie te nemen van de bestanden in kwestie "en - vermits de controleagent meende dat er belastingen en een boete verschuldigd waren - de kopie te behouden".

Toetsing aan rechtspraak EHRM

Het hof te Gent gaat vervolgens in op het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden dat het privéleven beschermt. Het bepaalt dat eenieder recht heeft op eerbiediging van zijn privéleven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling (art. 8, 1 EVRM). En dat geen inmenging van enig openbaar gezag is toegestaan met betrekking tot de uitoefening van dit recht dan voor zover daarin bij de wet is voorzien en in een democratische samenleving nodig is in het belang van 's lands veiligheid, de openbare veiligheid of het economisch welzijn van het land, de bescherming van de openbare orde en het voorkomen van strafbare feiten, de bescherming van de gezondheid of de goede zeden, of voor de bescherming van de rechten en vrijheden van anderen (art. 8, 2 EVRM).

Het hof vat vervolgens samen welke lessen kunnen worden getrokken uit de recente rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (arrest van 14 maart 2013, *Bernh Larsen vs. Noorwegen*, zaak 24117/08), die het recht van de fiscus om een kopie te maken van computerbestanden in het kader van en met het oog op een controle, verenigbaar achtte met de eerbiediging van het privé-, familie- en gezinsleven. Het hof leest in die rechtspraak de volgende principes.

- 1). Onder het begrip "huis" in artikel 8, 1 EVRM vallen ook bedrijfsruimten. De belangen van de Staat komen daardoor niet in het gedrang, nu de mate waarin "overheidsinmenging" in dat geval toegelaten is overeenkomstig artikel 8, 2 EVRM, ruimer kan worden uitgelegd.
- 2). Zelfs wanneer de personeelsleden van bedrijven nooit actie hebben ondernomen om een (eventuele) schending van hun recht op de eerbiediging van hun privéleven aan te klagen, die zou kunnen ontstaan zijn door het kopiëren van computerbestanden waarin persoonlijke informatie was opgeslagen, hebben de betrokken ondernemingen belang genoeg om te laten onderzoeken of er een gerechtvaardigde overheidsinmenging in de zin van artikel 8, 2 EVRM plaatsvond.
- 3). De woorden "voor zover bij de wet is voorzien" uit artikel 8, 2 EVRM moeten in die zin worden uitgelegd dat de wet op doeltreffende wijze toegankelijk en voorzienbaar moet zijn voor het individu. Dat veronderstelt dat de wet met voldoende precisie geformuleerd is om de betrokkene, zo nodig met deskundig juridisch advies, toe te laten zijn gedrag aan te passen, d.w.z. op de wettelijke regeling af te stemmen.
- 4). De voorzienbaarheid heeft o.a. betrekking op de omschrijving in de wet van de voor te leggen stukken, al dan niet in elektronische vorm.
- 5). Wanneer, om de belastingadministratie op efficiënte manier toe te laten tot vestiging van de belasting over te gaan, meer dan alleen boekhoudkundige stukken kunnen worden opgevraagd (voor zover geen ongelimiteerde eigenrichting toegelaten is), zijn de controleagenten, om te beslissen welke bestanden al dan niet relevant zijn, niet gebonden door de aanwijzingen van de belastingplichtige zelf.
- 6). De belastingadministratie kan geen toegang nemen tot archieven die volledig aan

anderen (niet-gecontroleerden) toebehoren. Wanneer het archief toebehoort aan de belastingplichtige, kunnen nochtans de bestanden die daarin steken en aan anderen toebehoren, wel worden ingekeken indien ze informatie bevatten, die relevant is om de belasting te vestigen in hoofde van de gecontroleerde belastingplichtige.

7). Wanneer meerdere bedrijven archieven delen en hun eigen onderdelen van die archieven duidelijk afgescheiden zijn, kan de Administratie alleen toegang nemen tot het onderdeel dat de gecontroleerde belastingplichtige betreft. Wanneer het evenwel 'gemengde' archieven betreft, is het voorzienbaar dat de belastingadministratie niet zal moeten afgaan op de eigen aanwijzingen van de gecontroleerde belastingplichtige m.b.t.de vraag welk materiaal voor de controle relevant was, maar tot alle gegevens toegang zal hebben.

8). Er moet van geval tot geval worden onderzocht of de betreffende overheidsinmenging al dan niet "in een democratische samenleving nodig is". Daarbij is de marge voor inmenging t.a.v. rechtspersonen ruimer dan t.a.v.natuurlijke personen. Een en ander moet afgewogen worden tegen het doel van de wettelijke controlemogelijkheden.

9). Er moet ook worden nagegaan of het nemen van de kopie van de computerbestanden in concreto in verhouding staat tot het wettelijke doel. Wanneer in een concrete zaak vaststaat dat heel wat informatie werd gekopieerd, die fiscaal niet relevant was, is er toch voldoende proportionaliteit wanneer er voldoende bescherming tegen misbruik in de wet aanwezig is (o.a. een systeem waarbij de gegevensopslag verzegeld wordt en dus ondertussen niet wordt gebruikt tot een klacht daaromtrent is behandeld).

Volgens het hof zijn deze principes in casu niet geschonden.